

Integriteitsprotocol en -verklaring voor GroenLinks-kandidaten

Versie mei 2020

GroenLinks praat met alle sollicitanten voor politieke en bestuursfuncties over integriteit. Het doel van het gesprek is zo open mogelijk te spreken over integriteit in het algemeen en in het licht van de positie of rol die je ambieert. Ook gaan we samen na of er situaties en/of gedragingen in je privé- of professionele leven zijn of zijn geweest die (kunnen) raken aan jouw integriteit. Als er zulke situaties zijn (geweest), dan voeren we daarover een open gesprek. Belangrijk is hoe je zelf omgaat (of eerder bent omgegaan) met situaties of gedragingen die vallen onder integriteitsproblemen. Wij hanteren hierbij een brede definitie van integriteit, zoals omschreven in het hier bijgevoegde protocol (zie pagina 6 en verder).

Om het gesprek goed te kunnen voeren stellen we hieronder een aantal vragen. De vragen zijn bedoeld om je alert te maken op alle zaken die mogelijk relevant zijn voor een gesprek over integriteit. We vragen je daarom voorafgaand aan het gesprek met de kandidatencommissie onderstaande vragen in te vullen en te ondertekenen.

Uiteraard is dit een vertrouwelijk gesprek. Mocht het persoonlijke zaken betreffen waarover je vertrouwelijk alleen met de voorzitter wilt spreken, geef dat dan aan.

Privézaken

Is of was er iets in je persoonlijk doen of laten – al dan niet bewust -, of in dat van jouw naasten, waardoor je in opspraak zou kunnen komen of chantabel bent?

(Je kunt hierbij denken aan persoonlijke conflicten, (beschuldigingen van) grensoverschrijdend gedrag, maar ook bijvoorbeeld uitlatingen op social media)

Kun je een voorbeeld geven van een situatie waarin je omwille van integriteit op een bepaalde wijze hebt gehandeld en waar je trots op bent?

(Je kunt hierbij denken aan een situatie waarin je belangenverstrengeling hebt geadresseerd/voorkomen, een cadeau of vergoeding niet hebt aangenomen, bepaalde informatie niet hebt gedeeld of juist wel etc.)

Is of was er iets in je persoonlijk doen of laten waarbij je hebt getwijfeld aan de integriteit van jouw handelen of optreden of dat van anderen met wie je nauw verbonden bent/was of waarbij iemand anders jouw integriteit in twijfel heeft getrokken? En zo ja, waar ging dit over en wat heb je hiermee gedaan?

(Denk aan kwesties zoals het aannemen van omstreden giften, het lekken van informatie, het zwart betalen van een aannemer of het inhuren van mensen zonder werkvergunning, pragmatische oplossingen verkiezen boven een morele afweging, het toelaten dat anderen niet zuiver optreden, het niet scherp vervullen van een toezichhoudende rol, etc.)

Zijn er formeel of informeel wel eens klachten geuit over jouw optreden? Zo ja, wat heb je hiermee gedaan?

Belangenconflicten

Heb je betaalde of onbetaalde functies of belangen (gehad) in organisaties die jouw toekomstige functie nadelig kunnen beïnvloeden? Zo ja welke

Bekleed je functies die volgens de GroenLinks Statuten onverenigbaar zijn met de nieuwe functie? Zo ja, ben je bereid die andere functie(s) op te zeggen

wanneer je daadwerkelijk gekozen wordt?

Ben je ooit (actief) lid geweest van organisaties die (sterk) in tegenspraak zijn met het GroenLinks gedachtegoed? (Denk hierbij ook aan functies/organisaties die wel uitlegbaar zijn, maar mogelijk toch tot discussie kunnen leiden)

Partijzaken

Zijn er momenten geweest dat je grote onenigheid hebt gehad met individuen/groepen binnen GroenLinks?

Mediazaken

Hebben er in het verleden negatieve, twijfelachtige of niet kloppende berichten over jou, of jouw naasten, in de (sociale) media gestaan? Waar ging dit over? Wat heb je

Heb je in het verleden uitlatingen gedaan die (sterk) in tegenspraak zijn met het GroenLinks gedachtegoed? Hoe sta je daar nu tegenover?

--

Juridische zaken

Ben je wel eens in aanraking geweest met justitie? Wat was het geval?

--

Ben je wel eens straf- of civielrechtelijk vervolgd en veroordeeld voor het plegen van een delict?

--

<i>Ben je wel eens van iets vrijgesproken? Indien ja, waarvan? Heb je schadevergoeding gekregen?</i>

--

<i>Is er wel eens aangifte tegen je gedaan? Zo ja, waarom?</i>

--

<i>Heb je zelf wel eens aangifte van iets of tegen iemand gedaan? Indien ja, wat was de inhoud en op welke gronden heb je dat gedaan?</i>

--

Overige zaken

Zijn er zaken in het integriteitsprotocol of in de werkwijze waarmee je moeite hebt?

--

Zijn er wellicht andere zaken die je je belangrijk vindt en in dit kader naar voren wilt brengen?

--

ONDERTEKENING

Hierbij verklaar ik dat ik:

- de integriteitsverklaring naar eer en geweten heb ingevuld en alles heb gemeld wat in dit kader van belang is;
- het integriteitsprotocol onderschrijf en de uitgangspunten zal naleven;
- in het geval van onduidelijkheid over het integriteitsprotocol dit bespreekbaar zal maken, ook in de toekomst;
- ervan op de hoogte ben dat niet-naleving van het integriteitsprotocol consequenties kan hebben.

..... 20... (datum), te (plaats),

Door(naam)

Handtekening

Integriteitsprotocol GroenLinks

vastgesteld in herziene versie door het partijbestuur (...) mei 2020

Inleiding

In dit protocol is vastgelegd wat GroenLinks verstaat onder het begrip integriteit, met welke criteria en aan de hand van welke waarden de partij integriteit toetst, hoe de verantwoordelijkheden zijn vastgelegd en hoe integriteit getoetst wordt in kandidaatstellingsprocedures.

1. Definitie

Integriteit draait om het nemen van verantwoordelijkheid als functionaris of politicus van GroenLinks en de bereidheid om daarover verantwoording af te leggen.

Integriteit betekent zorgvuldig, uitlegbaar en standvastig handelen in het licht van de kernwaarden van GroenLinks:

- **Zorgvuldig** betekent dat individuen, maar ook groepen – de organisatie als geheel – steeds opnieuw kritisch en systematisch reflecteren op hun kernverantwoordelijkheden en zich vragen stellen als: Hoe doe ik mijn taken goed? Doe ik recht aan de situatie? Houd ik in voldoende mate rekening met de rechten, belangen en het welzijn van alle belanghebbenden?
- **Uitlegbaar** betekent dat personen en groepen kunnen aangeven hoe hun handelen past bij hun kernverantwoordelijkheden en kerntaken en bij de kernwaarde, regels, richtlijnen, wetten en andere bindende voorschriften van hun organisatie. Zorgvuldigheid verwijst naar de manier waarop een standpunt wordt ingenomen, uitlegbaarheid naar de uitkomst, oftewel naar het standpunt zelf.
- **Standvastig** betekent dat personen en groepen hun rug recht houden bij weerstanden en verleidingen; dat ze niet onverantwoord handelen omdat dit de weg van de minste weerstand is.

Concreet betekent dat o.a.:

- Doen wat is afgesproken: gedrag past binnen wetten, regels en afspraken (zorgvuldig)
- Doen wat bij je rol hoort: gedrag past bij wat van je verwacht wordt (uitlegbaar)
- Doen wat je zegt: eenheid in woord en gedrag (standvastig)

Om daaraan te kunnen voldoen is het van belang dat iedereen die actief is binnen GroenLinks beschikt over een eigen moreel kompas en afwegingen maakt op basis van onze uitgesproken en onuitgesproken waarden en normen.

Integriteit is o.a. gestoeld op:

- moraliteit (of: moreel besef): de functionaris is zich scherp bewust van de voorbeeldrol die hij of zij in de samenleving heeft t.a.v. morele en ethische afwegingen;
- transparantie: de functionaris is open over o.a. nevenfuncties, neven inkomsten, declaraties, ontvangen en betaalde giften etc. en is in redelijkheid proactief in het verstrekken van informatie daarover;
- vertrouwelijkheid: de functionaris gaat zorgvuldig om met kennis en informatie;
- zorgvuldigheid: respect voor allen en kent gelijke rechten toe aan alle individuen en instanties;
- onafhankelijkheid: de functionaris vermijdt belangenverstremming en de schijn daarvan. -
- loyaliteit: de functionaris is loyaal aan de partij en de kiezers.

Integriteit kan onder druk komen te staan (d.w.z. een integriteitsprobleem opleveren) als er sprake is van (vermeende) aantasting van vertrouwen of reputatie door bijvoorbeeld:

- (structureel) verschil in woorden en gedrag;
- gedrag dat afwijkt van normen die horen bij een functie of positie;
- grensoverschrijdend gedrag (gedrag dat bestaande codes, wetten/regels of afspraken overschrijdt, zoals daar onder andere zijn interne GroenLinks regels en afspraken over afdrachten, het meenemen van zetels etc.);
- belangenverstrengeling of beïnvloeding;
- persoonlijke omstandigheden;
- gedragingen uit het verleden.

Niet-integer gedrag kan bestaan zonder dat er sprake is van opzet of onwettelijk gedrag.

2. Verantwoordelijkheden

De verantwoordelijkheid voor integer gedrag ligt bij:

1. de persoon zelf (primair)
2. degene(n) die hem of haar geselecteerd hebben (secundair)
3. degene(n) die zijn of haar functioneren beoordelen of verantwoordelijk zijn (in laatste instantie)
 - Iedereen is primair zelf verantwoordelijk voor de eigen integriteit. Die komt tot uiting in ieders gedrag bij de uitoefening van rol of functie binnen GroenLinks en de wijze waarop wordt omgegaan met relevante gedragingen in het verleden, inclusief de melding van mogelijke integriteitsproblemen.
 - Afhankelijk van de situatie zijn anderen (mede)verantwoordelijk voor het afhandelen en signaleren van integriteitskwesties, denk daarbij aan functioneringscommissies en voorzitters van (afdelings-)besturen en fracties.
 - GroenLinks wil een veilige en integere omgeving voor medewerkers, vrijwilligers, leden en sympathisanten waarborgen. Het partijbestuur van GroenLinks is eindverantwoordelijk voor het opstellen van het integriteitsbeleid, het integriteitsraamwerk en het (doen) organiseren van de preventieve activiteiten. De partijvoorzitter is portefeuillehouder voor integriteitszaken.

Op het moment dat iemand binnen de organisatie kampt met (mogelijke) integriteitsproblemen of ongewenst gedrag ervaart, heeft het de voorkeur om dit zo veel mogelijk informeel op te lossen. Daarmee wordt bedoeld dat de betrokkene zelf in gesprek gaat, al dan niet met ondersteuning van bijvoorbeeld een vertrouwenspersoon. GroenLinks heeft een aantal interne en externe vertrouwenspersonen benoemd waar de hele organisatie een beroep op kan doen. Daarnaast is het mogelijk onregelmatigheden, integriteitsincidenten of mistanden te melden en eventueel een formele klacht in te dienen bij de klachtencommissie. Uiteindelijk kan of moet het partijbestuur ingrijpen of handelen als de integriteit van GroenLinks als geheel in het geding is.

Het is van belang om wat betreft eventuele consequenties van integriteitsproblemen eenduidig en helder te zijn: de persoon in kwestie is verantwoordelijk en zal daar bij schending van integriteit de consequenties van moeten dragen (eventueel na terugroeping of roeyement door of namens het partijbestuur).

3. Werkwijze integriteitstoets bij kandidaatstelling

De integriteitstoets behoort tot de vaste procedure bij kandidaatstellingen binnen GroenLinks. Het doel van de toets is om na te gaan of er gedragingen in het verleden of het privéleven van een kandidaat zijn die als niet integer ervaren kunnen worden. Als er zulke situaties zijn, is dat niet

per definitie een reden om iemands kandidatuur af te wijzen. Ook hoeven die situaties niet per definitie bekend gemaakt te worden; de partij moet echter wel van eventuele integriteitsrisico's op de hoogte zijn.

Een belangrijke vraag bij de beoordeling van integriteit is hoe de kandidaat zelf omgaat (of eerder is omgegaan) met situaties of gedragingen die vallen onder integriteitsproblemen. Belangrijk is vooral of iemand transparant is in zijn of haar handelen en waar mogelijk inspanningen heeft verricht om de integriteit te herstellen. Ook is de vraag van belang hoe hij of zij terugkijkt op de betreffende voorvallen of situaties.

Kandidatencommissies worden geacht in redelijkheid onderzoek te doen om eventuele integriteitskwesaties of -risico's te achterhalen. Desondanks blijft het belangrijkste uitgangspunt dat de sollicitant zelf verantwoordelijk is voor het inzicht in welke zaken gevoelig kunnen liggen en het melden hiervan.

Stappenplan toetsing bij kandidaatstelling

Kandidatencommissies volgen het volgende stappenplan voor de integriteitstoets. Als twijfel ontstaat over een voor te dragen sollicitant, informeert de voorzitter van de kandidatencommissie de partijvoorzitter of voorzitter van het afdelingsbestuur, als portefeuillehouder integriteit (of diegene in het bestuur die op dat moment portefeuillehouder integriteit is).

1. Briefing / training kandidatencommissies

Bij de start van een kandidaatstellingsprocedure wordt de kandidatencommissie zorgvuldig gebriefd en getraind in het goed onderzoeken van de integriteit van sollicitanten. Dit kan bijvoorbeeld door dilemmasessies, training in gespreksvaardigheden, referenten- en internetonderzoek.

2. Vragenlijst en verklaring

Sollicitanten vullen een vragenlijst in en ondertekenen een integriteitsverklaring. In de vragenlijst wordt nadrukkelijk gevraagd naar mogelijk controversiële of belastende gebeurtenissen of omstandigheden, binnen en buiten de partij. Uiteraard hoeft een bevestigend antwoord op een van de vragen niet tot een negatief oordeel over iemands integriteit te leiden, maar het is belangrijk dat de partij op de hoogte is van mogelijke integriteitsvraagstukken.

3. VOG

Sollicitanten voor landelijke functies vragen een VOG (Verklaring Omtrent Gedrag) aan.

4. Eerste gesprek

Tijdens het eerste gesprek bevaart de kandidatencommissie de sollicitant over integriteit. Dit gebeurt aan de hand van de ingevulde vragenlijst. Het is belangrijk dat de commissie goed doorvraagt om te achterhalen of er zaken zijn die de sollicitant zelf – wellicht onterecht - niet als integriteitsrisico inschat en hierover het gesprek aan te gaan. De kandidatencommissie vormt zich daarnaast een beeld van de visie op integriteit van de sollicitant en toetst dit aan het integriteitsbeleid en de integriteitsverklaring van GroenLinks. De kandidatencommissie kan casuïstiek gebruiken om het gesprek over integriteit te verdiepen. Indien nodig kan de kandidatencommissie een tweede gesprek voeren en het thema integriteit hierin opnieuw terug laten komen (zie ook punt 6).

5. Referenten en internetonderzoek

De kandidatencommissie bevaart referenten van sollicitanten die voor een tweede gesprek worden uitgenodigd, aan de hand van het profiel dat voor de functie is opgesteld en kan daarbij ook zaken op het gebied van integriteit bespreken. Daarnaast doen kandidatencommissies onderzoek op het internet naar sollicitanten (o.a. bij 'reguliere' en sociale media).

6. Nader onderzoek integriteitskwesaties

Als de kandidatencommissie van mening is dat er aanleiding is om de integriteitsvraag nader te bespreken, dan:

- stelt zij de sollicitant op de hoogte van haar twijfels en verzoekt meer informatie te verstrekken over de zaak die de twijfels gewekt heeft en mogelijk ook meer referenties;

- stelt zij vast of de ingebrachte informatie/referenties een objectief beeld van de zaak schetsen;
- stelt zij samen met de sollicitant een overzicht van ter zake doende onderwerpen op als agenda voor een of meer vervolgesprekken;
- in uitzonderlijke gevallen kan de kandidatencommissie via de partijvoorzitter informatie inwinnen bij de AIVD;
- na afronding van het aanvullend onderzoek, commissie het definitieve kandidatenadvies vast.

Bewaartermijn gegevens

De kandidatencommissie zorgt ervoor dat alle vertrouwelijke gegevens van en over kandidaten na afloop van de interne verkiezingen worden vernietigd, met uitzondering van het bewilligingsformulier en de door kandidatencommissies voor landelijke procedures verzamelde gegevens inzake integriteit van kandidaten. Deze gegevens worden onder verantwoordelijkheid van de partij- of afdelingsvoorzitter bewaard voor een maximale periode van vijf jaar. De bewaartermijn wordt verlengd als kandidaten zich in een nieuwe procedure opnieuw kandidaat stellen. De informatie is slechts toegankelijk voor de partij- of afdelingsvoorzitter, kandidatencommissies en de betrokken kandidaat. De wijze waarop gegevens of oude feiten worden gewogen, is telkens de verantwoordelijkheid van de dan functionerende kandidatencommissie. Daarbij is "de kennis van nu" leidend, alsmede het getoonde inzicht en transparantie van de betreffende kandidaat zelf.

BIJLAGE 1: Onverenigbaarheid van functies

Statuten Artikel 4. Kandidatuur

(...)

4. Niemand kan tegelijkertijd zijn:

- a. lid van meer dan één vertegenwoordigend orgaan (gemeenteraad, deelgemeenteraad, provinciale staten, waterschapsbestuur, Eerste of Tweede Kamer, Europees Parlement);
- b. lid van een vertegenwoordigend orgaan en lid van het partij- of afdelingsbestuur op hetzelfde niveau;
- c. ambtsdrager (burgemeester, wethouder, gedeputeerde, minister, staatssecretaris) en lid van het partij- of afdelingsbestuur op hetzelfde niveau;
- d. ambtsdrager en lid van een vertegenwoordigend orgaan, op welk niveau dan ook;
- e. lid van het partijbestuur, de toezichtraad, het congrespresidium of de commissie voor geschil en beroep;
- f. lid van een kandidatencommissie en kandidaat voor het orgaan waarvoor de commissie is ingesteld;
- g. lid van het afdelingsbestuur en lid van de kascommissie van die afdeling;
- h. in dienst van bestuur of fractie en lid van dat bestuur of die fractie. (...)